

Příloha č. 1 – Příklad práce se žákem s AS na naší škole

První stupeň ZŠ

Učím na druhém stupni základní školy aprobaci zeměpis – tělocvik a pátým rokem pracuji jako výchovná poradkyně. O tom, že na naši školu chodí poněkud zvláštní chlapec, jsem se dozvěděla až když začal navštěvovat 5. ročník. (Do té doby byl integrovaný jako běžný dyslektik a dysgrafik). Kolegyně třídní učitelka a učitelka matematiky v této třídě se na mne obracely s dotazy, co si mají počít s chlapcem, který nepíše, ruší, hlasitě vykřikuje: „prosím, prosím“, když chce být vyvolán, není schopen udržet si v pořádku sešit, při rýsování silně vyrývá čáry až proděraví stránky, věci mu neustále padají z lavice atd.

Několikrát jsem v této třídě zastupovala nepřítomnou vyučující tělesné výchovy a počínání tohoto chlapce pozorovala. Při hře vybíjená dost dobře nepochopil smysl hry, stále bezúčelně pobíhal u zadní čáry hřiště, když byl „vybit“, sice ukázněně odešel za čáru, ale v boji o odražený míč několikrát způsobil, že jeho družstvo míč ztratilo a spoluhráči se s ním o něj tahali, až došlo ke rvačce.

Na naléhání třídní učitelky a ředitelky školy, že žák narušuje průběh hodiny a patří na školu jiného typu, jsem se byla poradit u ředitelky Pedagogicko psychologické poradny v Chebu. Ta po vyslechnutí příznaků usoudila, že by se mohlo jednat o Aspergerův syndrom a doporučila vyšetření na pražské psychiatrické klinice v Motole. Zde nám nepomohli, stále náš problém odsouvali z důvodů urgentnějších případů.

Maminku žáka jsme pozvali do školy. Vyprávěla, že byla s chlapcem na mnoha lékařských, psychologických a jiných vyšetřeních, ale nikdo jí konkrétně neporadil ani nepomohl. Chlapec byl přeřazen v minulosti na jinou školu se speciální dyslektickou třídou, kde však měl velké problémy s učitelkou i spolužáky, kteří ho téměř šikanovali. Rodiče se pokusili syna přeřadit na soukromou školu, kde je menší počet dětí ve třídách a vyučuje se podle individualit žáků, ale bylo jim řečeno, že v jeho ročníku mají již naplněný počet žáků a nové nepřijímají. Maminka nás prosila, aby syn mohl zůstat na naší škole, kde je spokojený a děti mu neubližují.

Mezitím se situace ve třídě poměrně uklidnila. Chlapec udivoval spolužáky svými encyklopedickými znalostmi, dokonce začal psát knihu a dětem ji na pokračování předčítal. Získával si jejich respekt, také zásluhou vyučujících ho děti „začaly brát“ a několik spolužaček mu pomáhalo s balením věcí do aktovky.

Podezření na Aspergerův syndrom vyslovila klinická psycholožka M. Knetlová a doporučila vyšetření na specializovaném pracovišti v Karlových Varech, kde byl opravdu potvrzeno. Chlapce se ujalo SPC v Mariánských Lázních v červnu 2005.

Druhý stupeň ZŠ

V roce 2006 i 2007 učím žáka na zeměpis a mohu v praxi sledovat jeho projevy v konkrétních přirozených i navozených situacích:

- Neprojevuje velké nadšení pro soutěživé hry, zejména spočívající na rychlosti reakce (kdo ze dvojice žáků řekne rychleji hlavní město státu).
- Problémy mu dělá orientace na mapě, zejména „slepé“.
- Bylo obtížné naučit jej určování zeměpisné polohy, zejména udržet linii správné rovnoběžky a poledníku tak dlouho, než se protnou. Při poskytnutí dostatku času se mu to podařilo a zvládl to výborně.
- Po rozdělení žáků do skupin pro skupinovou práci se tázal, zda může pracovat samostatně.
- Požaduje přesnou formulaci otázky. Při mé otázce vyjmenuj největší africké řeky se ptá: „Chcete je seřadit podle délky toku, nebo podle velikosti průtoku?“
- Má výbornou sluchovou paměť. Co si v hodině řekneme, dá si do logických souvislostí, a i po několika týdnech si pamatuje.
- Dovede v poměrně složitém souvislém textu rozlišit hlavní myšlenku a interpretovat ji narozdíl od spolužáků.
- I písemné odpovědi na otázky zvládá, pokud je mu ponecháno více času a není stresován. Otázky se snažím formulovat jasně a jednoznačně, ale přesto se ještě přesně vypyta a specifikuje, na co má odpovídat.
- Při sledování výukového filmu je zaujat a provádí pravidelné kývavé pohyby trupem.
- Rád vypráví příběhy ze života, které dokumentují probírané učivo. Často využívám jeho nadstandardní znalosti z některých oborů jako motivaci pro žáky (vesmír, geologie, fauna, historie). Vždy vypráví velmi spisovně a otáčí se čelem ke třídě (sedí v první lavici). Čeká od spolužáků ocenění.
- Při nervozitě, je-li vyvolán nečekaně, je jeho mluva neplynulá, přerývaná, breptavá.
- Nemá rád tělesný kontakt druhých.
- Někdy nezaregistruje začátek hodiny a bez zlého úmyslu stále hovoří se sousedkou, snaží se dokončit myšlenku, i když ho ona upozorňuje na ticho ve třídě.
- Maminka přišla do školy říci, že ve své třídě syn nemá problémy, ale před TV, v šatně, kde se převlékají chlapci i z paralelní třídy, dochází k tomu, že se mu tito vysmívají a dokonce ho i fyzicky napadají. Problém se řešil a snad je nyní vše již v pořádku. Chlapec reagoval sepsáním povídky „O Břeňkově“ s nápadnými autobiografickými prvky (příloha č. 2).
- Chlapci pomáhá osobní asistent, jehož úkolem je vždy před hodinou žákovi donést učebnice a po jejím skončení mu urovnat sešity a pomůcky do aktovky. Ne vždy stoprocentně se mu podaří vše donést. V tom případě se chlapec bez okolků slušně omluví, že nemá např. atlas. Podle slov tohoto asistenta se chlapcův problém udržet si pořádek ve svých věcech zlepšuje.
- Venku na sídlišti cestou ze školy nebo do školy mě vždy zaregistruje a velmi hlasitě a slušně zdraví již na dálku.

Toto je několik postřehů z pozorování žáka s AS v hodinách „mého“ předmětu, z něhož vyplývá, že největší problémy má chlapec v sociální komunikaci. Chtěla bych ještě kromě pozorování použít další metody ke zjištění žákova vzhledu do sociálních vztahů, situací a úrovně „čtení“ nonverbální komunikace.

Použila jsem dotazník, test, rozhovor.